

Jsoucí – výměr

Od dob Parmenidových a jeho školy se vžilo nezdůvodněné a jen málokdy přezkoumávané přesvědčení, že „jsoucí“ a „nejsoucí“ jsou kontrénní pojmy (podle Kozáka rozlišují adjektiva kontrénní a kontradiktorický: oba termíny poukazují na rozpornost, ale první ukazuje na rozpornost či protichůdnost ve „věci“, tedy na „protivu“ či „protivnost“, druhé na rozpornost v jazyce a v myšlení, tj. na tzv. „protimluv“). Eleaté stavěli své tvrzení na nesprávném předpokladu, že jsoucí může být pouze jsoucí, takže ani v něm, ani na něm nemůže být nic nejsoucího, a stejně tak že platí, že nejsoucí je pouze nejsoucí, takže na něm nemůže být nic jsoucího. Tento nepochybně falešný předpoklad, založená na gramatice a nikoli na povaze skutečností, je nerozlučně spjat s popředním časem a časovostí: právě proto musí Parmenidés zdůraznit, že vpravdě „jsoucí“ nikdy nebylo a nikdy nebude, ale že vždy jest (jinak by totiž něco ze jsoucího mohlo již nebýt nebo ještě nebýt, takže aktuálně přítomné jsoucí by nikdy nemohlo být celé a úplné). Vskutku jsoucí musí být proto neměnné. My však tento předpoklad nemůžeme sdílet, nýbrž naopak jej musíme odmítnout. Vskutku „jsoucí“ může být pouze „dějící se“, a proto je neoddělitelné od změny. Podle toho zda „jsoucí“ budeme chápat jako „vyskytující se, takže se rozhodneme zcela pomíjet, zda to, co označíme za „jsoucí“, je pouhá hromada (která se může podle okolností sypat nebo hrnout, padat nebo se rozpadat apod.) anebo něco, co se děje jaksí uspořádaně, zevnitř sjednocovaným způsobem, který ovšem může být nesčetnými způsoby a vlivy narušován a ničen, budeme mluvit buď o skupinách či množinách, vposledu nahodile vzniklých, nahodile se měnících a nahodile zanikajících, nebo o vnitřně integrovaných událostech (na rozdíl od oněch nahodilých a tedy „nepravých“ jim prozatím budeme říkat „pravé události“ – problémem tzv. částečně nepravých událostí – např. dějinných, ale mnohých jiných – se budeme zabývat zvlášť). A zejména se budeme muset důkladně zabývat otázkou, zda skupině několika jsoucenců (pravých či nepravých) můžeme bez jakýchkoli pochyb a problémů přisoudit „jsoucnost“ nebo dokonce „bytí“ v přísném smyslu.

(Písek, 081124-2.)